

posameznikov glede na avtomatsko obdelavo osebnih podatkov). Vendar smo kljub dobri zakonodaji in inšpekcijskemu nadzoru na tem področju še vedno priča precejšnjemu neredu. Preprečevanje zbiranja osebnih podatkov pa zaradi organizacijskih zahtev na nekaterih področjih ni uresničljivo. Zato bi bilo, po avtorjevih ugotovitvah, potrebno doseči transparentnost zbiranja in uporabe osebnih podatkov, ter s tem tudi možnost zmanjšanja njihove zlorabe. S tem namenom predlaga avtor razmislek o kadrovskih okrepitvah inšpektorata za varstvo osebnih podatkov.

Knjiga Mateja Kovačiča *Zasebnost na internetu* je dobrodošel, aktualen ter izviren prispevek k razumevanju razvoja, vloge in načina nadzora v današnji družbi. Poleg vsebine je potrebno pohvaliti tudi avtorjev jasen in razumljiv jezik, ter priložen slovar uporabljenih pojmov. Zato knjiga ni namenjena zgolj ozki javnosti, ki se profesionalno ukvarja z obravnavano tematiko, ampak tudi posameznikom, ki na kakršenkoli način delujejo v kibernetnem prostoru.

Tatjana Rakar

Zinka Kolarič, Andreja Črnak-Meglič, Maja Vojnovič:
Zasebne neprofitno-volonterske organizacije v mednarodni perspektivi.
Ljubljana: Založba FDV, zbirka Politični procesi in inštitucije, 2002
186 strani (ISBN 961-235-084-1), 2.800 SIT

Znano je, da pred sistemskimi spremembami v letu 1990 v tako imenovanem »državno-socialističnem sistemu blaginje«, ki se je v svojih različicah oblikoval v državah Srednje in Vzhodne Evrope, formalno ni bilo prostora za zasebne neprofitne organizacije pri zagotavljanju storitev za državo blaginje. Avtorice ugotavljajo, da je bila vloga zasebnih neprofitnih organizacij v nekdanjem državno-socialističnem sistemu blaginje predvsem v tem, da so podpirale potenciale in sposobnost neformalnih socialnih mrež, da so te skrbele za svoje člane. Skladno s spremembami vloge zasebnih neprofitnih organizacij v obdobju tranzicije, saj nastopajo tudi kot producentke storitev na različnih področjih države blaginje (vendar še vedno v majhnem obsegu, kar podrobno prikazuje pričujoča knjiga), narašča tudi pomembnost proučevanje razvoja tovrstnih organizacij tako s stališča njihove vloge v družbi kot proučevanja njihovih značilnosti. Gre za širok spekter organizacij, ki niso niti tržne niti državne, v javnosti pa so označene z različnimi imeni kot so *neprofitne, prostovoljne, neodvisne, civilnodružbene*, pri nas pa se najpogosteje uporablja izraz *nevladne organizacije*. Avtorice so se na podlagi temeljne značilnosti obravnavanih organizacij – njihova raznovrstnost – odločile za uporabo skupnega termina »zasebne neprofitno-volonterske organizacije« tako, da je sam termin tudi hkrati njihova definicija ter opredeljuje njihove skupne značilnosti. Te so po definiciji avtoric naslednje (str. 6): so zasebne, kar pomeni, da so institucionalno ločene od države, oziroma, da so njihovi ustanovitelji zasebne fizične ali pravne osebe; so neprofitne, kar pomeni, da je osnovni smisel njihovega obstoja delovanje v splošne družbeno koristne namene; so organizacije, kar pomeni, da imajo izoblikovano osnovno organizacijsko strukturo in pravila; so prostovoljne, kar pomeni, da članstvo v njih ni zakonsko obvezno, pritegnejo pa večji ali manjši časovni ali denarni vložek volonterjev.

Raziskovalne pristope proučevanja zasebnih neprofitnih organizacij lahko v grobem razdelimo na dve raziskovalni usmeritvi (DiMaggio & Anheier 1990): proučevanje zasebnih neprofitnih organizacij s stališča institucionalne izbire (obravnavajo vprašanje obstoja zasebnih neprofitnih organizacij in temeljijo na pojasnjevanju razlik v razvoju in vlogi zasebnega neprofitnega sektorja v posameznih družbah) ter proučevanje zasebnih neprofitnih organizacij s stališča delovanja in značilnosti samih organizacij (proučujejo značilnosti strukture in delovanja organizacij ter njihovo

»diferenco specifik« v odnosu do organizacij v sferi trga in države). Pomembna odlika pričujoče knjige je, da zajema oba pristopa in tako ponuja celovito sliko zasebnega neprofitnega sektorja.

Knjiga je smiselno razdeljena na štiri poglavja. Prične se z umestitvijo neprofitnih organizacij v družbeni prostor in opredelitvijo njihovih temeljnih značilnosti. Pri tem gre izpostaviti analizo njihovih značilnosti na podlagi teoretskega koncepta *trikotnika blaginje*, ki predstavlja zanimiv okvir za obravnavo zasebnih neprofitnih organizacij kot entitet v sferi civilne družbe in pojasnjuje njihovo sočasno zaprtost in odprtost v odnosu do drugih sfer, sfere trga in sfere države (str. 14-19). Omenjeni koncept pa nazorno prikaže tudi svojevrstnost zasebnih neprofitnih organizacij v primerjavi z entitetami v sferi trga in države, to je, da nimajo svoje »diference specifik«, kar je hkrati tudi njihova prednost (str. 20-22).

V drugem delu so predstavljene teorije o vlogi in pomenu zasebnih neprofitno-volonterskih organizacij v sodobnih razvitih družbah s posebnim poudarkom na sociološkem pristopu k razlagi vloge in pomena zasebnih neprofitno-volonterskih organizacij. Avtorice se s tem odklikajo od v zgodovini proučevanja zasebnega neprofitnega sektorja bolj prisotnih teorij, ki jih Anheier in Siebel (1990) v grobem razdelita na ekonomske teorije, politološke teorije in v zadnjem času prisotne socialnopsihološke teorije. Razvoj zasebnega neprofitnega sektorja je tako s pomočjo sociološke analize razumljen glede na vlogo zasebnih neprofitnih organizacij v posameznih sistemih blaginje (liberalni, konservativno-korporativistični, katoliški, socialno-demokratski in državno-socialistični).

Osrednji del knjige predstavljata tretje in zadnje sklepno poglavje, ki pojasnujeta vlogo in razvoj zasebnih neprofitno-volonterskih organizacij v Sloveniji. V tretjem poglavju so sprva predstavljene zgodovinske korenine in razvoj zasebnih neprofitnih organizacij v različnih zgodovinskih obdobjih, od obdobja pred drugo svetovno vojno, obdobja socializma ter s posebnim poudarkom na devetdesetih letih. Analiza obsega, strukture in vloge zasebnega neprofitnega sektorja v devetdesetih letih temelji na empirični raziskavi, izvedeni na podlagi metodologije mednarodne primerjalne raziskave, ki so jo izvedli ameriški raziskovalci, kar omogoča mednarodno primerljivost podatkov. Primerjalna analiza pokaže, da gre v Sloveniji za majhen obseg in obrobno vlogo zasebnega neprofitnega sektorja (str. 114-123). Avtorice ugotavljajo, da je takšno stanje predvsem posledica majhnega prostora za delovanje tega sektorja, kar izhaja iz pokritosti potreb po javnih dobrinah in storitvah s storitvami obsežnega javnega sektorja, ki se je iz obdobja socializma skoraj neokrnjen ohranil tudi v obdobju tranzicije. Vloga zasebnih neprofitnih organizacij je tako v tako imenovanem »modelu dominacije države« omejena na dopolnjevanje storitev močnega javnega sektorja.

Obsežni analizi vloge zasebnih neprofitnih organizacij v slovenskem sistemu blaginje pa sledi zadnji sklepni del, ki je osredotočen na zasebne-neprofitne organizacije in njihov razvoj. Razvoj zasebnih neprofitnih organizacij je obravnavan na podlagi treh med seboj tesno prepletenih procesov: procesa etatizacije, procesa komercializacije in procesa profesionalizacije (str. 156-177). Vsi trije procesi skupaj pomembno vplivajo na strukturo in značaj zasebnih neprofitnih organizacij ter vlogo volonterjev v njih. Avtorice menijo, da je ugodna smer razvoja zasebnega neprofitnega sektorja v Sloveniji možna le, če se bo v slovenski družbi ohranila »javna skrb za socialno«. Zasebne neprofitne organizacije bi se tako vzpostavile kot nekakšne vmesne/intermediarne strukture v povezavi in hkratni distanci v odnosu do vseh treh sfer: sfere skupnosti, sfere države in sfere trga. Le tako bi lahko izkoristile svoj potencial entitet brez »diference specifik« in bile sposobne inovativno kombinirati logike delovanja, sredstva in potenciale iz svojega okolja.

Avtorice so želele s pričujočo knjigo zapolniti vrzel pomanjkanja znanja o slovenskih zasebnih neprofitno-volonterskih organizacijah, kar jim je nedvomno uspelo, saj knjiga predstavlja pionirsko in obsežno delo na področju proučevanja slovenskega neprofitnega sektorja. Avtorice zaključijo, da kljub temu, da sta tako obseg kot tudi pomen slovenskega zasebnega neprofitnega sektorja

sicer majhna, se v njegovih značilnostih in strukturi odpirajo možnosti za hiter prihodnji razvoj. Analiza obsega in razvoja zasebnega neprofitnega sektorja v pričujoči knjigi temelji na podatkih zbranih leta 1996/97 zato se postavlja vprašanje nadaljnega razvoja zasebnega neprofitnega sektorja v zadnjih nekaj letih in bi bila ponovitev takšne študije nedvomno zanimiva in dobrodošla. Knjigo priporočam kot zanimivo in poučno branje vsem tistim, ki jih zanima področje zasebnih neprofitnih organizacij in socialne politike, kot tudi tistim, ki oblikujejo politiko za razvoj tovrstnih organizacij in nenazadnje tistim, ki v njih aktivno sodelujejo.

Literatura:

Helmut K. Anheier, Wolfgang Siebel (ed.): *The Third Sector – Comparative Studies of Nonprofit Organisations*. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 1990.

Paul J. DiMaggio, Helmut K. Anheier: *The Sociology of Nonprofit Organisations and Sectors*. *Annual Review of Sociology*, 1990, Vol. 16: 137-159.

Jana Urh

Martin Hollis: Filozofija družbene vede. Maribor: Aristej, zbirka Dialogi, 2002 271 strani (ISBN 961-220-030-0), 5.000 SIT

prevod Leo Petrovič Breclj

Martin Hollis je bil do svoje smrti leta 1998 predavatelj filozofije družbenih ved na Univerzi Vzhodna Anglija v Norwichu. Njegov tekst *Filozofija družbene vede* je v prvi vrsti učbenik, splošni pregled novejšje zgodovine filozofskih idej, ki sooblikujejo znanstveno raziskovanje v okviru družbenih ved. Kot tak je namenjen vsem študentom (in profesorjem) družboslovja in humanistike. Nesporna študijska uporabnost teksta, zaradi katere ga je mogoče določiti kot obvezno branje za slušatelje predavanj na fakultetah za družbene vede, se kaže predvsem v zbirki primerov in alegorij. Skrbno izbrani primeri učinkovito gradijo most med konkretnim in abstraktnim, kar je za razumevanje znanstvenih metod v družboslovju lahko ključnega pomena.

Uporabnost Hollisovega učbenika je po površnem sprehodu skozi tekst tako očitna, da nestrpnega študenta lahko kaj kmalu odvrne od misli, da bi bila avtorjeva pripoved lahko tudi zanimiva. A še eden od *must read* za študente se po natančnejšem branju, ki zahteva kar nekaj empatičnega navora, skorajda čudežno spreobrne v nadvse fascinantno igro, v kateri »*nujnosti mišljenja, idej ali jezika (de dicto) ne gre mešati z nujnostmi naravnih značilnosti, moči in procesov (de re)*« (str. 42). Igra bi lahko prevzela tiste izmed družboslovcev, ki so že kdaj odigrali partijo šaha ali bridža, navduši pa lahko prav vse, ki so se igram s figurami ali kartami že kdaj predali s strastjo.

Hollis - kot racionalist, ki se mu ni potrebno bati stigmatiziranja »racionalnežev«, niti ne vidi razloga, da bi ga ustrahoval determinizem - se za vzbujanje bralčevega zanimanja ne poslužuje priljudnih prijemov. Postavi točno določena pravila za igro razumevanja, a bralcu prav v ničemer ne pomaga, da bi se pravil lažje naučil. Potovanje v ontologijo, metodologijo in epistemologijo igre in igranja končuje in ponovno začenja s kitico T.S.Eliota iz pesmi *Little Gidding*: »*Ne bomo odnehali raziskovati, in konec vsega našega raziskovanja bo, da bomo prišli tja, kjer smo začeli in spoznali kraj prvokrat*« (str. 263).